

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดการโบราณสถานและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐและชุมชนกรณีศึกษาเมือง และกำแพงเมืองในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งถือได้ว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนโบราณ ตั้งแต่ยุคเริ่มสร้างเมืองลำปาง (อยู่ในรุ่นที่ 2) จากการเปลี่ยนแปลงสภาพทางการเมือง การปกครอง รวมถึงสภาพของสังคมเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ที่ทุกคนต้องการความสะดวกสบาย แข่งขันประกอบกับจำนวนของประชากรเมืองที่เพิ่มขึ้น ความต้องการใช้พื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัยทำให้เกิดการบุกรุกทำลายเขตโบราณสถานจากมนุษย์ และจากภัยธรรมชาติ การจัดการดูแลรักษาในอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นหน้าที่ขององค์กรหลาย ๆ ฝ่ายที่ต้องเข้ามาดูแล ซึ่งมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่ในการจัดการโบราณสถาน แต่ทำไมเมืองและกำแพงเมืองในเขตชุมชนบ้านปงสนุก อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จึงถูกบุกรุกและทำลายจนเกือบจะไม่เห็นร่องรอยของความเป็นประวัติศาสตร์ของเมืองไป ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงปัญหาสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายโบราณ-สถาน โดยการนำแนวคิดทฤษฎีการอนุรักษ์และการพัฒนาความเป็นเมืองมาอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงเวลา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงปัญหาและสาเหตุ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาในรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในอนาคต จากวัตถุประสงค์และรูปแบบของการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้เทคนิคการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ศึกษาปัญหาและสาเหตุของสภาพเสื่อมโทรมของโบราณสถาน และสิ่งแวดล้อมคูเมือง กำแพงเมือง ผู้ศึกษาจึงต้องทำความเข้าใจในสภาพปัญหาสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ถูกต้อง ครอบคลุม วัตถุประสงค์ การศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูล และการตีความของข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้อยู่อาศัยอยู่ในแนวเขตกำแพงเมืองและคูเมือง รวมทั้งความคิดเห็นของนักวิชาการท้องถิ่นผู้มีความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน ผู้ศึกษาจึงได้วางแผนการศึกษาข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่รวบรวม โดยบุคคลในท้องถิ่น
2. ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในสนาม
3. วิธีการและการคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การตรวจสอบข้อมูล
6. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลจากเอกสารและบุคคล

1. การศึกษาแนวทางการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปกรรมและสิ่งแวดลอมที่มีปัญหาและสาเหตุจากปัจจัยจากภายนอก ได้แก่ การบุกรุกทำลายจากการกระทำของมนุษย์หรือกิจกรรมของชุมชน ความหนาแน่นของประชากรชุมชนในแหล่งศิลปกรรม การบุกรุกทำลายโบราณสถาน เพื่อขุดค้นหาวัตถุโบราณ ส่วนปัจจัยจากภายใน ได้แก่ การถูกทำลายจากต้นไม้ใหญ่ พืช เชื้อรา วัชพืช หรือสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้งภัยจากธรรมชาติ

ผู้ศึกษาได้แหล่งข้อมูลเอกสารในการศึกษาจาก

1. เอกสารบันทึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองลำปาง
2. โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม เมืองเก่ากำแพงเพชร 2536 เมืองเก่าลพบุรี 2537
3. โครงการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัตนาลัย (1) (2), 2533
4. รายงานการขุดค้นศึกษา และบูรณะกำแพงเมืองเชียงใหม่ 2540
5. การประชุมเชิงปฏิบัติการมรดกทางวัฒนธรรมของเมือง ในประเทศไทย : มิติของการพัฒนา 2542
6. การประชุมเชิงปฏิบัติการ การอนุรักษ์เมืองโบราณศึกษาเปรียบเทียบเมืองหลวงพระบางและเมืองเชียงใหม่
7. โครงการวิจัยชุมชนโบราณ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. แผนที่ภาษี โรงเรือน และที่ดิน
9. แผนที่รูปถ่ายทางอากาศยูทีเอ็ม กรมที่ดิน
10. แผนที่สำรวจ กรมที่ดิน ระวาง 4845/5222-10-11-14 โซน 47

2. การศึกษาข้อมูลจากบุคคล

ผู้ศึกษาได้เข้าไปเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา คณาจารย์ประจำสาขา คณะอาจารย์ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดลอม นักวิชาการท้องถิ่นจากภาครัฐและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดลอม ตลอดจนถึงสมาชิกชมรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดลอม(กรุงเทพมหานคร)และจากประชาชน

ที่อาศัยอยู่ตามแนวของกำแพงเมือง และคูเมือง โดยวิธีการเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้สูงอายุ หรือหัวหน้าครอบครัว ที่มีที่พักอาศัยตั้งอยู่ตลอดแนวกำแพงและคูเมือง ประมาณ 40-50 ครัวเรือน โดยถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของชุมชน สภาพโดยทั่วไป ความสำคัญของการเมือง การตั้งถิ่นฐานและการวิวัฒนาการของชุมชน มาตรฐานความเป็นอยู่ของชุมชน และ สภาพเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์และมีความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากบุคคลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

-กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่บริเวณแนวคูเมืองและสันกำแพงเมืองตลอดแนวประมาณ 40-50 ครัวเรือน

-คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยเลือกจากกลุ่มประชากรที่เป็นคณะกรรมการชุมชน เช่น ประธาน รองประธาน เற்றுญิก ประธานสัมพันธ์ ประมาณ 5 ท่าน

-เจ้าหน้าที่กรมศิลปากร จังหวัดเชียงใหม่ 2 ท่าน

-เจ้าหน้าที่สำนักงานผังเมือง 1 ท่าน

-เจ้าหน้าที่กองช่างเทศบาลเมืองลำปาง 2 ท่าน

-ผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการท้องถิ่น 3 ท่าน

-พระภิกษุ อาวุโส เจ้าอาวาสวัดปงสนุกใต้-เหนือ 2 รูป

-เจ้าหน้าที่นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง

-ขนาดของจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 60-70 โดยประมาณ

การศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในภาคสนาม

ผู้ศึกษาเป็นผู้อาศัยอยู่ในชุมชนแนวบริเวณคูเมืองและตามสันกำแพงเมือง จึงมีความคุ้นเคยกับบุคคลในชุมชน ได้พบปะพูดคุย ถ่ายภาพร่วมกิจกรรมของชุมชน ได้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการ เนื่องจากผู้ศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนจึงได้พูดคุยถึงปัญหาและสาเหตุการบุกรุกทำลาย และแนวทางในการจัดการโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเขตพื้นที่ในเขตชุมชนบ้านปงสนุก ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เนื่องจาก

1. เป็นชุมชนโบราณของอาณาจักรล้านนา ที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและที่สำคัญเป็นสถานที่ตั้งของหลักเมืองหลักแรกของจังหวัดลำปาง วิถีชีวิตของชุมชนยังมีวัฒนธรรมประเพณีอันเก่าแก่ที่ปรากฏให้เห็นได้ตลอดปี

2. เนื่องจากเป็นภูมิสำเนาของผู้ศึกษา เห็นสภาพและปัญหาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

3. ในชุมชนมีแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ที่มีศิลปกรรมทางสถาปัตยกรรมที่งดงามและน่าสนใจ คือ วัดปงสนุก หรือที่เรียกว่า “วัดบน” เนื่องจากวัดปงสนุกมีวัดอยู่ในบริเวณเดียวกันสองวัด แบ่งเป็นเขตทิศเหนือและทิศใต้ โดยมีองค์พระเจดีย์และองค์พระรูปองค์ใหญ่อยู่กลางวัดทั้งสอง มีกิจศาสนาจะมาประกอบพิธีกรรมโดยใช้สถานที่ร่วมกัน การสร้างวัดได้สร้างตามคติจักรวาล ซึ่งเป็นคติของการสร้างวัด ในอดีตของชาวล้านนา ซึ่งคล้าย ๆ กับวัดพระธาตุลำปางหลวง

ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม จึงมองเห็นความสำคัญในการศึกษาว่าทำไมกำแพงเมืองและคูเมืองในชุมชนจึงไม่มีเจ้าหน้าที่หรือสมาคมใดเข้ามาดูแลรักษาจนเกิดสภาพเสื่อมโทรมขึ้นในที่สุด และผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมและไม่ให้ความสนใจแหล่งโบราณสถานที่อยู่ภายในชุมชนของตนเอง

วิธีการคัดเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุปัญหาที่ทำให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมต่อโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมคูเมือง กำแพงเมือง และปัจจัยต่าง ๆ เช่น การจัดการของรัฐ การจัดการของข้อตกลงหมาย ข้อบังคับพระราชบัญญัติการดูแลรักษาจากชุมชนเอง หรือการสนับสนุนจากภาคเอกชน วิธีการเก็บข้อมูล คือ การสังเกต การซักถาม การบันทึกภาพ เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลครอบคลุมในการตอบคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ครอบคลุมและชัดเจน วิธีการที่ใช้ในการศึกษาดำเนินการดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยการใช้คำถามแบบไม่มีโครงสร้าง ใช้แบบการพูดคุยธรรมดาเฉพาะบุคคล หรือเป็นกลุ่มอย่างเป็นกันเอง สัมภาษณ์ประชาชน ขณะไปร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การฟังเทศน์ในวันพระ การไปร่วมงานศพ หรือขณะที่มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน (การจัดทำดอกไม้แห้ง)

2. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ผู้ศึกษาจัดประเด็นหัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณสันกำแพงเมือง และคูเมือง ผู้รู้ของท้องถิ่น นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยกรมศิลปากรที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่กองช่างเทศบาลเมืองลำปาง เจ้าหน้าที่สำนักงานผังเมืองจังหวัดลำปาง และพระภิกษุ ที่จำพรรษาอยู่ในวัด

3. วิธีการสังเกต (Observation) โดยการเข้าไปสังเกตสภาพของคูเมือง และกำแพงเมืองหรือเข้าพูดคุยกับผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่มีในกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีเข้าพบตามบ้านและถ่ายรูป

บันทึกสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สังเกตวัชพืช ต้นไม้ใหญ่ที่เข้าไปทำลายตัวกำแพงเมือง สังเกตการทำลายทิ้งจากการบุกรุกของชุมชนเอง และจากภัยธรรมชาติ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ไม่เป็นทางการที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูลภาคสนามที่เป็นการเตรียมไว้ล่วงหน้า การบันทึกขณะสัมภาษณ์ด้วยการบันทึกเทป การถ่ายภาพ การจดบันทึกข้อความข้อมูล การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หรือหน่วยราชการโดยจะนัดหมายไว้ล่วงหน้า และเตรียมประเด็นหัวข้อคำถามอย่างละเอียด โดยการทำหนังสือขออนุญาตสอบถามจากบัณฑิตศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเข้าไปขอสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามบริเวณสันกำแพงเมือง หรือคูเมือง บางครั้งเรือ่นมีการนัดหมายล่วงหน้า ส่วนพระสงฆ์เข้าไปขอสัมภาษณ์ช่วงจำพรรษาที่วัดหรือขณะที่วัดมีกิจกรรมทางศาสนาไม่มีการนัดหมายล่วงหน้า เช่น ในวันพระขึ้น 15 ค่ำ พระสงฆ์เข้าอุโบสถรวมทั้งประชาชนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมทำกิจกรรม ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลละเอียดยิ่งขึ้น

5. การใช้แผนที่ทหารและแผนที่ภูมิอากาศ ผู้ศึกษาสามารถใช้ตรวจสอบพื้นที่ในการเข้าไปสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตามบริเวณสันกำแพงเมือง และคูเมือง ทำให้ได้ข้อมูลแม่นยำเพราะทำให้ทราบจุดที่ต้องการเข้าไปเก็บข้อมูลได้ชัดเจน ส่วนภาพถ่ายทางอากาศแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน เป็นหลักฐานที่ผู้ศึกษาใช้ในการสำรวจสามารถนำมาอ้างอิงได้อย่างถูกต้อง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาจะเตรียมประเด็นหัวข้อคำถาม เตรียมกล้องถ่ายรูปเพื่อนำไปใช้ในขณะออกไปสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ ได้แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ตามบริเวณ สันกำแพงเมืองและบริเวณริมคูเมือง และประชากรที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานเกี่ยวข้องกับภาครัฐ และภาคเอกชน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาค้นนิการเอง เนื่องจากผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง หากนำผู้อื่นเข้าไปอาจเป็นการไม่เหมาะสม ถ้าผู้ศึกษาจะมีการขอเอกสารข้อมูลสำคัญที่เจ้าของบ้าน ไม่อยากให้ผู้อื่นรับรู้ด้วย

การสัมภาษณ์ประชากรที่อาศัยอยู่ตามบริเวณสันกำแพงเมืองและบริเวณริมคูเมือง ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2542 โดยเริ่มเข้าไปพูดคุยกับผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมภายในวัดปงสนุก โดยสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา สภาพของคูเมือง กำแพงเมืองเท่าที่จำได้และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในปัจจุบัน เป็นการสัมภาษณ์แบบ

กึ่งมีโครงสร้างมีประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษาเตรียมไว้อย่างไม่เป็นทางการซึ่งมิได้นัดหมายผู้สัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าโดยจะทำการสุ่มไปสัมภาษณ์สถานที่ใช้สัมภาษณ์จะเป็นวัดเพราะศูนย์กลางของชุมชนคือวัด ในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการผู้ศึกษาได้มีการจดบันทึกข้อมูล ไม่ได้ใช้แบบสอบถาม

ส่วนการเข้าไปสัมภาษณ์ในภาคสนามตามผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณแนวกำแพง และคูเมืองที่ต้องการศึกษา ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2542 ผู้ศึกษาจะสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวและผู้อาวุโสของครอบครัว โดยเริ่มจากบ้านเลขที่อันดับแรกและเรียงตามจำนวนบ้านในแผนที่ของกรมธนารักษ์ที่ใช้อ้างอิงครั้งนี้ ตามหัวข้อที่จัดเตรียมไว้ ทำการจดบันทึกข้อมูลบันทึกเทปการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลและถ่ายภาพสภาพของชุมชนจากนั้นจึงดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในภาครัฐ โดยการนัดหมายล่วงหน้า

การสัมภาษณ์ภาคเอกชนที่เข้ามาจัดการสำรวจพื้นที่เมืองเก่าของจังหวัดลำปางผู้ศึกษาได้เข้าไปช่วยออกสำรวจสภาพคูเมืองและเขตกำแพงเมืองในเขตเมืองรุ่นที่ 1, 2 และ 3 โดยสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม (อศส.) เป็นผู้ดำเนินการสำรวจและกำหนดแนวทางอนุรักษ์ปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่า ช่วงเดือนกรกฎาคม 2542 วิธีดำเนินการใช้แบบสอบถามแบบพูดคุยเกี่ยวกับ สภาพปัญหาตลอดจนถึงแนวทางในการอนุรักษ์โบราณสถานที่สำคัญ ๆ ภายในเมืองลำปาง โดยให้มีการจัดสภาพทางกายภาพและภูมิทัศน์ทั่วไปในเขตเมืองเก่า และวัด ที่มีความสำคัญ

การตรวจสอบข้อมูล

ศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้การอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หลักฐานอ้างอิงที่มีผู้สำรวจไว้ แต่ความถูกต้องหรือความไม่ชัดเจนก็ยังคงมีอยู่บ้าง ดังนั้นการตรวจสอบข้อมูลผู้ศึกษาดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจากเอกสารอ้างอิง และบุคคล ย้อนกลับไปมาให้ได้ข้อมูลถูกต้องและใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด โดยสัมภาษณ์จากผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับข้อมูล การตรวจสอบเปรียบเทียบความจริงจากคำบอกเล่ากับแผนที่ที่สำรวจในอดีต ประกอบด้วย ข้อมูลเวลา ข้อมูลสถานที่ ข้อมูลบุคคลที่อาศัยและข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ โดยตรวจสอบกลับไปกลับมาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เปรียบเทียบกับเอกสารที่ปรากฏจากทางราชการ กับสภาพปัจจุบันจากการที่เข้าไปสำรวจในพื้นที่จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ จึงใช้การอธิบายควบคู่กับการวิเคราะห์สถานการณ์ สภาพปัญหา ปรากฏการณ์ สาเหตุความเปลี่ยนแปลง การรวบรวมปัญหา อุปสรรคและสาเหตุของสภาพเสื่อมโทรมของโบราณสถานและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ มีการจำแนกจัดระเบียบและวิเคราะห์เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ รวมทั้งเสนอภาพในเชิงเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นแนวความคิดของบุคคลจากภายนอก (รัฐ) และ (เอกชน) และบุคคลในท้องถิ่น ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. แยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

- ปัญหาสภาพเสื่อมโทรมที่เกิดจากชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน
- ปัญหาสภาพเสื่อมโทรมที่เกิดจากภัยธรรมชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน
- สาเหตุทำให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมทั้งจากการทำลายจากมนุษย์และภัยธรรมชาติ
- ปัจจัยหรือความจำเป็นที่ทำให้เกิดสภาพปัญหาเสื่อมโทรม

2. การจัดหมวดหมู่

- การจัดการ โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมจากรัฐบาล
- การจัดการ โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมจากภาคเอกชน
- การจัดการ โบราณสถานและสิ่งแวดล้อมจากภายในชุมชนเอง
- ผลกระทบจากรัฐ
- ผลกระทบจากเอกชน
- ผลกระทบจากชุมชน
- ผลกระทบจากรัฐและชุมชน

3. การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

- กฎข้อบังคับของทางภาครัฐและปัจจัยการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดสภาพปัญหาเสื่อมโทรม โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม
 - การจัดการของภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนส่งผลกระทบต่อชุมชนทำให้เกิดสภาพปัญหาเสื่อมโทรม
 - กฎข้อบังคับและการจัดการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลต่อการจัดการภายในชุมชน ทำให้มีผลต่อ โบราณสถาน และสิ่งแวดล้อม